

بسمه تعالی

کمیته

**مطالعه . بررسی و تجزیه و تحلیل بانک های
اطلاعات شغلی و استانداردهای شغل و شایستگی**

(دفتر طرح و برنامه درسی - آبان ۱۳۹۳)

۱- بیان مساله

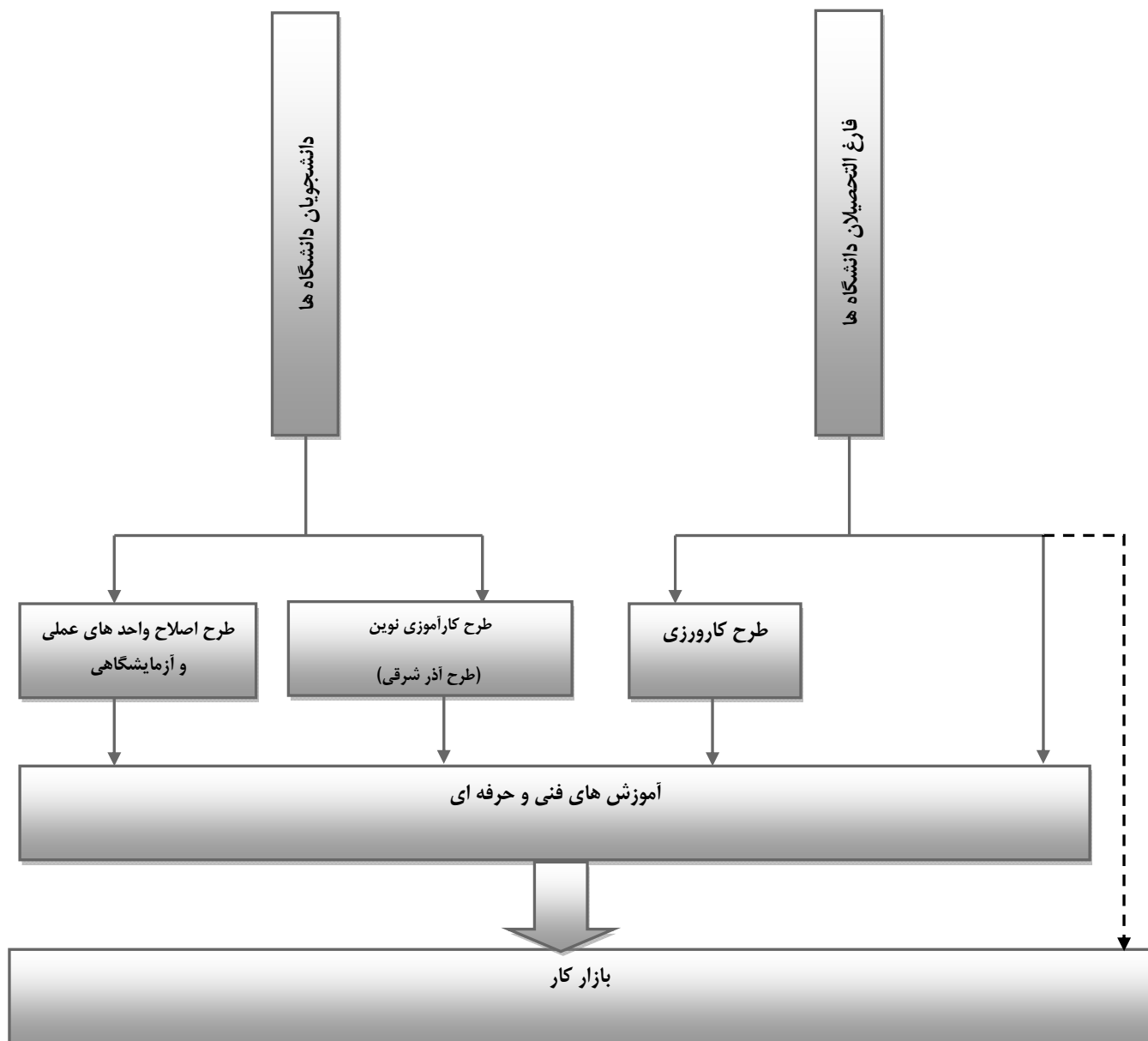
افزایش میزان فارغ التحصیلان در رشته های مختلف در سال های اخیر، دورنمایی ناامید کننده از اشتغال فارغ التحصیلان را به تصویر می کشد که علاوه بر مشکلات فردی و اجتماعی، نمودی از اتلاف منابع انسانی و مادی کشور است. غلبه بخش دولتی در جذب دانش آموختگان و متورم شدن بخش خدمات، به ویژه خدمات عمومی در استخدام سرمایه های انسانی کشور نیز از کاستی ها و ناکارآمدی های بازار کار دانش آموختگان است. بخش مهمی از مسائل، عدم تطابق برنامه های آموزشی دانشگاهی با نیازهای شغلی، ضعف مدیریت علمی در بخش های اقتصادی، ساختارهای شغلی برگرفته از صنایع وارداتی و مدیریت انعطاف ناپذیر و بدون رویکرد علمی است. پژوهش ها نشان می دهد یکی از مهمترین دلایل عدم جذب فارغ التحصیلان دانشگاهها در بازار کار، عدم تناسب مهارتهای فنی و غیر فنی کسب شده با نیازهای بازار کار می باشد. (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، گزارش کارشناسی، ۱۳۹۳-۹۴)

دفتر طرح برنامه های درسی سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور به عنوان متولی تدوین استانداردهای آموزشی مهارتی در کشور، با مشارکت بنگاههای اقتصادی، خبرگان حرفه ای، مربیان و کارشناسان درون سازمانی و برون سازمانی، تا کنون بیش از ۶۰۰۰ استاندارد آموزشی را طراحی و تدوین نموده است. که در اجرای آموزش در بخش های مختلف سازمان مشاهده می گردد به گروه هدف فارغ التحصیلان دانشگاهی کمتر پرداخته شده است. این آموزش ها در بعضی از حوزه ها با رویکرد اشتغال فارغ التحصیلان موجب ارتقاء بهره وری نیروی کار نمی شود و یا اینکه مورد استقبال کارجویان فارغ التحصیل در آن بخش واقع نمی شود که مهمترین دلایل آن را می توان به شرح زیر بیان داشت:

- عدم وجود سیستم جامع نیازسنجی شغلی و آموزشی ویژه فارغ التحصیلان دانشگاهی
- عدم وجود استاندارد آموزشی برای برخی از مشاغل مرتبط با رشته های دانشگاهی
- عدم آگاهی متولیان توسعه و آموزش دانشگاهها نسبت به استانداردهای آموزشی موجود
- عدم اختصاص بودجه لازم متناسب با حجم برنامه و عملیات
- نبود اطلاعات لازم در خصوص اولویت های برنامه های استراتژیک و توسعه ای اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهها
- عدم وجود فرهنگ مهارت آموزی (Skill Learning) در میان دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاهها
- عدم توجه به نیازهای آموزشی مهارتی دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاهی در تدوین استاندارد

حال با توجه به موارد مذکور و روند افزایش بیکاری دانش آموختگان آموزش عالی در کشور، مباحثی را در مورد لزوم بازنگری در برنامه ها و محتوای دروس این دوره با تاکید بر آموزش های مهارتی مطرح ساخته و اگر چه این مشکل تا حد زیادی به علل ساختاری باز می گردد. بررسی دقیق این مساله و تبیین درست آن ضروری است. بررسی این موضوع از روش اسنادی و با مراجعه به منابع موجود نشان می دهد که بخش مهمی از این مشکل به ساختارهای غیر منعطف برنامه های آموزشی و بخشی هم به ساختارهایی غیر منعطف شغلی در بخش های اقتصادی اجتماعی و نامشخص و یا راکد ماندن نیازهای تخصصی آن باز می گردد. صرف نظر از کنکاش در ابعاد مختلف بازار کار تحصیل کردگان آموزش عالی، مروری بر نتایج برخی سیاستها و اقدامات در جهت نزدیک ساختن برنامه های آموزشی با نیازهای بازار کار، از قبیل افزایش پذیرش کاردانی، گسترش دوره های علمی- کاربردی، همراه با نگاهی به وضعیت موجود و آنچه در عمل روی داده است حاکی از آن است که اهداف مورد نظر چندان تحقق نیافته و بازنگری در سیاست های توسعه آموزش عالی و شیوه اجرایی آنها ضروری است. در این راستا و با بهره گیری از تحلیل سوابق موجود یکی از راهکارها، ارتقای مهارت های مورد نیاز در سطح تحصیلات عالی می باشد.

مدل مفهومی



۳- اهداف طرح

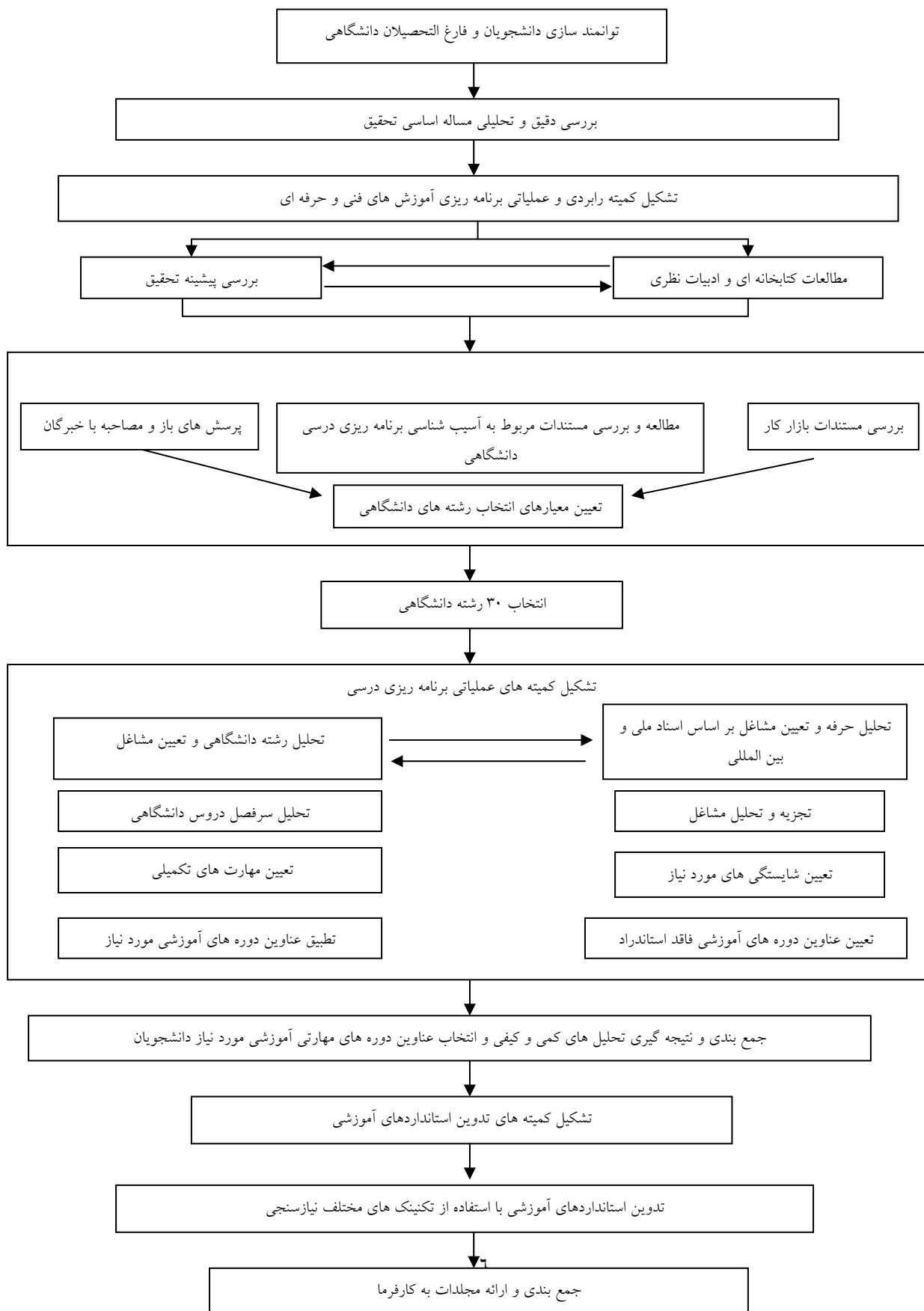
هدف اصلی :

تدوین استانداردهای آموزشی مهارتی ویژه دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاهی متناسب با نیاز بازار کار

اهداف فرعی:

- تحقق اهداف سند چشم انداز ۱۴۰۴
- تحقق سیاستهای ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری
- ایجاد بستر اشتغال دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاهی در بخش های غیر دولتی
- کاهش نرخ بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی
- کاهش زمان بیکاری جمعیت تحصیل کرده فعال اقتصادی کشور از طریق رویکرد آموزشهای مبتنی بر شایستگی
- کاهش آسیبهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ناشی از بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی
- استفاده بهینه از ظرفیتهای آموزشی مراکز آموزش فنی و حرفه ای کشور
- زمینه سازی برای اجرای اثربخش طرح کارورزی دانش آموختگان و مهارت آموختگان
- تدوین منابع آموزشی بر اساس نیازسنجی و استانداردهای تدوین و بازنگری شده فوق
- تشکیل بانک اطلاعات شغل ویژه دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاهی
- مشارکت نظام آموزش عالی در فرایند تدوین و بازنگری استانداردهای آموزشی مرتبط

۴- فرایند کار



گام اول

گام دوم

گام سوم

گام چهارم

گام پنجم

گام ششم

گام هفتم

گام هشتم

گام نهم

۵- الزامات

طبق سند چشم انداز بیست ساله، توسعه کشور دو رکن اساسی دارد: نظام علمی، نظام اقتصادی.

چالش اصلی این است که نظام علمی بسیار جلوتر از نظام اقتصادی است. دلایل این ادعا صادرات نخبگان، چاپ مقالات علمی در مجلات معتبر بین المللی و ارجاعات به آنها است و نمی توان اعتبار سطح تحصیلات دانشگاهی ایران را در بازار بین المللی نادیده گرفت. لذا تمرکز اصلی مباحث توسعه اشتغال باید روی هماهنگ کردن نظام اقتصادی با نظام علمی باشد. ضمن اینکه در اکثر کشورهای جهان دانش آموختگان با ۳ الی ۴ ماه آموزش بدون اشتغال با شرایط کار تطبیق پیدا می کنند. و به ندرت کشوری را می توان یافت که دانش آموختگان بدون طی کردن دوره های آمادگی شغلی، مستقیماً در مشاغل منصوب شوند. در حالیکه در کشور ما حتی نظام کارورزی دانشگاهی عمل نمی کند. در سال جاری سایت قریب به اتفاق صنایع و شرکت ها برای ثبت نام کارورزان مسدود بوده است. متأسفانه تمرکز اصلی مباحث مطرح شده بر انطباق نظام علمی و دانشگاهی با اقتصاد است و این مسائل زیر بنائی مغفول مانده است. از عواملی که می توان به عنوان اصلی ترین الزامات توانمندسازی مهارتی فارغ التحصیلان می توان ذکر کرد شامل موارد ذیل است:

- ۱- وجود فرصت های شغلی برای این دانش آموختگان و ضعف مهارتی آنها
- ۲- عدم وجود فرصت های شغلی در صورتی که آموخته های این دوره ها کافی و متناسب است
- ۳- عدم وجود فرصت های شغلی و در عین حال ضعف مهارت ها و آموخته های این دوره ها
- ۴- انحراف سیاست ها و برنامه های آموزشی از اهداف

• ساختار

ساختار شامل دو کمیته راهبری و عملیاتی می باشد.

اعضای کمیته راهبری: مدیر کل دفتر طرح و برنامه های درسی، کارشناسان دفتر طرح و برنامه های درسی، مدیران کل آموزش فنی و حرفه ای استان اصفهان، زنجان و مازندران، نمایندگان دفتر برنامه ریزی درسی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت صنعت، معدن و تجارت.

اعضای کمیته عملیاتی: کارشناسان و متخصصان درون سازمانی و برون سازمانی

این کمیته متشکل از ۳۰ زیر کمیته ی مرتبط با رشته های منتخب دانشگاهی است.

۵- طرح های مشابه

- تدوین ۲۳ دوره آموزشی تکمیلی بین سطوح دانشگاهی برای مقطع کاردانی دفتر طرح برنامه های درسی برای حرفه ها و مشاغل موجود بازار کار استاندارد آموزشی تهیه می کند. که در این راستا از منابع بین المللی: ISCO۲۰۰۸ (نظام بین المللی استاندارد طبقه بندی حرفه ها)، O*NET (پایگاه داده های مربوط به حرفه های آمریکا)، SOC (نظام طبقه بندی حرفه های آمریکا)، NOC (نظام طبقه بندی حرفه های کانادا)، ASCO (نظام طبقه بندی حرفه های استرالیا) و ... و منابع ملی: بازار کار، مرکز آمار ایران، استاندارد فعالیتهای اقتصادی ایران و ... جهت احصاء مشاغل و حرفه ها استفاده می کند. ممکن است یکی از الزامات ورود به حرفه یا شغل احصاء شده، مدارک تحصیلی بالاتر از مقطع کاردانی باشد در این صورت استاندارد آموزشی مورد نظر تدوین می گردد.

۶- مطالعات و پژوهش های انجام شده

- آسیب شناسی انجام شده توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی، وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی، (مقالات...)
 - آسیب شناسی هرم تحصیلی و رشته های تحصیلی دانشجویان و دانش آموختگان کشور
 - آسیب شناسی بودجه و اعتبارات تخصیص یافته به دستگاههای متولی آموزشهای نظری و فنی و حرفه ای
 - آسیب شناسی نظام آموزشی کشور و به ویژه آموزش های مهارت محور کشور
 - بررسی تبعات سوء حاصل از بیکاری دانش آموختگان دانشگاهی
 - انطباق سرفصل های درسی رشته های دانشگاهی پر مخاطب با استانداردهای آموزش شغلی و شایستگی
 - مشاغل مرتبط با رشته های دانشگاهی پر مخاطب
- نکته : تلاش شده که رشته های پر مخاطب گروههای تحصیلی علوم پایه، فنی و مهندسی، کشاورزی، فرهنگ و هنر و علوم انسانی مورد توجه قرار گیرد.
- انطباق آموزش های فنی و حرفه ای با نیازهای بار کار

- مطالعه و تبیین مزیت های نسبی منطقه ای در اشتغال زایی دانش آموختگان دانشگاه های منطقه ی شمال کشور (استان های مازندران، گیلان و گلستان)
- آموزش های فنی و حرفه ای و مدرک گرایی در ایران

۷- شاخص های کارکردی و اعتبارات مورد نیاز

انجام هر یک از فعالیت ها بایستی بر اساس دستورالعملی که توسط کمیته راهبری طرح، تدوین و تصویب می گردد صورت پذیرد.

اعتبار مورد نیاز (برای هر رشته دانشگاهی)	عنوان فعالیت	ردیف
ریال ۵۰/۰۰۰/۰۰۰	مطالعه و بررسی مستندات مربوط به آسیب شناسی برنامه های درسی و آموزشی دانشگاهها در سطح ملی و بین المللی و تعیین ۳۰ رشته دانشگاهی در چهار حوزه فنی مهندسی، علوم انسانی، علوم پایه و هنر (۲۰ سند برای هر رشته)	۱
ریال ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰	تعیین مشاغل مربوط به ۳۰ رشته دانشگاهی بر اساس مشاغل موجود در بازار کار، مرکز آمار، O*NET, NOC, SOC, ASCO ,...)	۲
ریال ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ (برای یک استاندارد آموزشی)	تعیین محتوای آموزشی برای مشاغل احصاء شده و اصلاح سر فصل های دانشگاهی، طراحی برنامه ی آموزشی کارآموزی و تدوین استانداردهای آموزشی مورد نیاز	۳
ریال ۱۷۰/۰۰۰/۰۰۰ (تدوین هر منبع آموزشی برای یک استاندارد آموزشی برای ۲۰۰۰ جلد)	تدوین منابع آموزشی و کمک آموزش	۴